

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
факультет іноземних мови
Кафедра романської філології та перекладу

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Теорія і практика перекладу з основної іноземної мови (французької) /
Théorie et pratique de la traduction (le français)
(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Французька мова та друга іноземна мова.
Переклад з двох іноземних мов»

Спеціальність: 035.055 Філологія (Романські мови та літератури (переклад
включно), перша – французька)

Галузь знань: 035 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Факультет: Факультет іноземних мов

Мова навчання: французька

Розробник: к.філол.н., доц. Якубовська Наталія Олексіївна

Профайл викладача http://french.chnu.edu.ua/?page_id=551

Контактний тел. (0372) 58-48-98

E-mail: n.yakubovska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2598>

Консультації

Очні консультації: 1 год./тиждень

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

Очні консультації : за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни.

Курс «Теорія і практика перекладу з основної іноземної мови (французької)» є її обов'язковою складовою циклу дисциплін професійної підготовки філологів і складається з лекційних і практичних занять. Курс передбачає формування навичок письмового перекладу та вміння застосовувати відповідні перекладацькі трансформації для передання різного роду лексичних, граматичних та стилістичних одиниць перекладу.

Зміст курсу передбачає:

- формування у студента уявлення про відображення ієрархічної структури мовної системи у процесі міжкультурної комунікації (лексико-семантичний і граматичний рівні);
- опанування комплексним аналізом лексичних одиниць, як багатомірної системи;
- формування навичок зіставлення лексико-граматичних явищ різних мовних систем;
- опанування перекладацьких прийомів та стратегій для досягнення адекватності у процесі перекладу різнорівневих мовних одиниць.

2. Мета навчальної дисципліни: опанування практичними навичками перекладу, а також встановлення лексичних, морфологічних та граматичних відповідностей між французькою та українською мовами у текстах різних дискурсивних стилів для адекватного відтворення інформації у різних комунікативних ситуаціях. Курс стане в нагоді філологам, які бажають розширити свої знання в галузі практичного перекладу.

Завдання:

- набути знань у галузі письмового перекладу на різних мовних рівнях;
- вміти самостійно аналізувати семантичну, граматичну структуру тексту, що перекладається;
- вміти правильно застосовувати лексико-граматичні перекладацькі трансформації при перекладі одиниць різних рівнів мови.

3. Пререквізити. Такі дисципліни як Основна іноземна мова (французька), Практичний курс перекладу з основної іноземної мови, Українська мова (за професійним спрямуванням) виступають базою для опанування змістовного модуля з методики навчання іноземних мов і культур студентів вищої школи.

Постреквізити. Запропонована навчальна дисципліна є базою для таких дисциплін, як Методика викладання фахових дисциплін (переклад включно), Перекладацька практика з основної та другої іноземної мови, Послідовний переклад, Переклад публіцистичного тексту.

4. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен оволодіти такими компетентностями:

Загальні компетентності:

- ЗК 1.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 3.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5.** Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 7.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 8.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 10.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК 12.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

- СК 6.** Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації (переклад включно) та методики викладання іноземних мов для вирішення професійних завдань.
- СК 7.** Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі філологічних досліджень (переклад включно).

СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

СК 9. *Здатність виконувати фаховий письмовий та усний переклад.*

Фахівець з перекладу повинен володіти **професійною перекладацькою компетентністю** – готовністю та здатністю передавати (як в письмовій, так і в усній формі) спеціалізовану інформацію з однієї мови іншою, з урахуванням відмінностей між двома текстами, комунікативними ситуаціями та культурами, яка включає:

- **Фахову компетенцію** – наявність відповідних знань, умінь та навичок для ефективного виконання своєї професійної діяльності: знання історії перекладу, вступу до перекладознавства та суміжних дисциплін (порівняльних лексикології, граматики й стилістики мов перекладу); усвідомлення норм обох мов, перекладацьких норм, що визначають вибір стратегії перекладу; володіння технікою перекладу; вміння професійно перекладати у межах одного або декількох жанрів та стилів письмового та/або усного перекладу; навички роботи з довідковими джерелами інформації, володіння новітніми інформаційними технологіями; психічні якості перекладача, його поведінка, вміння контролювати емоції, вирішувати типові професійні завдання); знання змісту процесу письмового та усного перекладу; здатність транслювати у письмовій формі чіткий, послідовний текст у певному стилі; знання та володіння прийомами забезпечення якості перекладу; знання способів досягнення еквівалентності у перекладі та застосовування адекватних прийомів перекладу.
- **Інтелектуальну компетенцію** – освіченість перекладача; здатність оцінити та мобілізувати свої уміння й навички;
- **Мовну компетенцію** – знання мовного матеріалу, вміння долати мовні труднощі при перекладі;
- **Мовленнєву компетенцію** – особливе «перекладацьке» володіння мовами перекладу та оригіналу як на рецептивному, так і на продуктивному рівні
- **Семантичну компетенцію** – глибоке розуміння тексту; вміння «побачити» та передати імпліцитну складову тексту оригіналу; володіння фоновими знаннями позамовної предметної галузі
- **Текстотвірну компетенцію** – вміння правильно визначити тип тексту оригіналу, його структуру й складові елементи, знати алгоритм переходу – перекладацькі стратегії та прийоми – від тексту оригіналу до тексту перекладу із збереженням типологічних ознак.
- **Інтерпретаційну компетенцію** – здатність до «перекладацької» інтерпретації вихідного тексту, тобто бачення його очима носія іншої мови, культури;
- **Міжкультурну компетенцію** – знання з країнознавства – культура, традиції; соціокультурні дані; володіння, розуміння та вміння передати мовою перекладу реальії, пов'язані з життям та побутом країни, мова якої задіяна у перекладі.

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного і наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

Підготовлений фахівець повинен **уміти**:

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного і ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі (переклад включно), а також в галузі методики викладання іноземних мов.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби французької та англійської / німецької / румунської мов та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації та перекладу.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти філології (перекладознавства включно) та методики викладання іноземних мов.

ПРН 10. Збирати і систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань (*переклад включно*) та питань з викладання іноземних мов, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати, редагувати та перекладати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі (*переклад включно*) для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	у с ь о г о	у тому числі				у с ь о г о	у тому числі		
		л	п	і н д	с.р.		л	п	і н д
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Особливості перекладу пасивної та безособової форми дієслова. Переклад питань.									
Тема 1. Особливості перекладу пасивного стану. 1. Морфологія пасивного стану у французькій та українській мовах. 2. Переклад пасивного стану пасивним станом; 3. Особливості перекладу результативних дієслів. 4. Переклад пасивного стану активним; 5. Переклад пасивного стану з підметом оп. 6. Переклад зворотно-пасивного стану.	19	3	3		13	1 6	1		17
Тема 2. Переклад безособових речень. 1. Переклад безособових речень, які виражають: 1.1. Існування; 1.2. Наявність;	17	2	2		13	1 5	0,5		17

1.3. Відсутність; 1.4. Нестачу. 2. Переклад безособових речень, які виражають: 2.1. Можливість / необхідність; 2.2. Бажання; 2.3. Побоювання; 2.4. Наказ. 3. Переклад безособових речень, які виражають фізичний або психологічний стан особи. 4. Переклад безособових речень, що виражають природні явища. 5. Переклад безособових речень, які виділяють дію. 6. Переклад безособових ідіоматичних зворотів, що позначають вік.									
Тема 3. Переклад прямого та непрямого питання. 1. Переклад прямого питання. 1.1. Переклад загального питання. 1.2. Переклад спеціальних питань. 2. Переклад непрямого питання. 2.1. Переклад непрямого загального питання. 2.2. Питальний сполучник si та питальна частка чи. 2.3. Переклад непрямих спеціальних питань. 2.4. Порядок слів у непрямому реченні.	17	2	2		13	14	0,5		17
Разом за змістовим модулем 1	53	7	7		39	53	2		51
Змістовий модуль 2. Переклад різних типів речень та засобів смислового виділення									
Тема 1. Інфінітив після допоміжних дієслів. 1. Інфінітив після допоміжних дієслів: фактивні конструкції: faire, laisser; ne faire que; avoir beau, avoir à, être à, devoir; 2. Переклад інфінітива умови, гіпотези після прийменника à. 3. Переклад конструкції voir + infinitif	17	2	2		13	17	1		16
Тема 2. Вживання дієслів у функції напів-допоміжних дієслів. 1. Дієслова зі значенням "réunir". 2. Десемантизація дієслова "connaître". 3. Вживання неособових форм деяких дієслів у функції допоміжних дієслів.	17	2	2		13	17	1		16
Тема 3. Переклад речень з підметом неістотою. 1. Уникнення інверсії українського підмета синтаксичною транспозицією французької обставини. 2. Заміна конструкції інвертованого українського речення, що починається з прийменникового звороту при перекладі на французьку мову.	17	2	2		13	17	1		16

Тема 4. Засоби логічного виділення та їхня передача.	14	2	2		12	16	1			15
1. Переклад видільних конструкцій c'est (ce sont) ... qui (que).										
2. Переклад подвійної видільної конструкції ce que (qui)... c'est.										
3. Переклад сегментованих речень.										
Разом за змістовим модулем 2	70	8	8		54	67	4			63
Усього годин	120	15	15		90	120	6			114
Підсумкова форма контролю	іспит									

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

Під час самостійної роботи студенти виконують завдання на навчальній платформі Moodle (опрацювання теоретичного матеріалу, виконання практичних вправ, підготовка презентацій).

№	Назва теми	Кількість годин
1	M1, Тема 1. Виконайте вправи з теми «Особливості перекладу пасивного стану»	13/17
2	M1, Тема 2. Виконайте вправи з теми «Переклад безособових речень»	13/17
3.	M1, Тема 3. Виконайте вправи з теми «Переклад прямого та непрямого питання»	13/17
4	M2, Тема 1. Виконайте вправи з теми «Інфінітив після допоміжних дієслів»	13/16
5	M2, Тема 2. Виконайте вправи з теми «Вживання дієслів у функції напів-допоміжних дієслів»	13/16
6	M2, Тема 3. Виконайте вправи з теми «Переклад речень з підметом неістотою»	13/16
7	M2, Тема 4. Виконайте вправи з теми «Засоби логічного виділення та їхня передача».	12/15

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Словесні методи (лекція, бесіда, дискусія, семінар); пояснювально-ілюстративний метод (розповідь викладача); репродуктивний метод (конспект); метод проблемного викладу (обговорення проблемних питань); самостійна робота; проблемно-пошуковий метод; технології використання опор; проєктна методика

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Курс дисципліни “Теорія і практика перекладу з основної іноземної мови (французької)” поділений на два модулі. Підсумковою формою контролю є іспит.

Оцінювання відбувається на двох рівнях:

– формативне оцінювання (кожного заняття та наприкінці вивчення окремої теми). Цей тип оцінювання знань студентів має на меті навчальну функцію, тобто є складовою процесу опанування матеріалом (тестові завдання).

– соматичне оцінювання (іспит). Має на меті власне оцінити результати праці студента, рівень опанування ним теоретичного та практичного матеріалу з курсу. Таке оцінювання відбувається в комбінованій формі (усній та письмовій).

Засоби оцінювання:

– контрольні роботи;

- тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виконання перекладів;

Форми поточного та підсумкового контролю:

- опитування;
- усні та письмові переклади;
- тестування;
- іспит.

Розподіл балів: **60 балів** (30 балів за перший модуль і 30 – за другий: робота на практичних заняттях). На заліку максимальна оцінка знань студента становить **40 балів**.

Не виконані практичні завдання з поважних причин здаються у термін, визначений викладачем. Невиконані завдання на заняття з неповажних причин оцінюються в **0 балів** без права перездачі.

Пропуск модульної контрольної роботи без поважної причини означає, що студент набирає **0 балів**. Пропустивши модульну контрольну роботу з поважної причини, студент має право скласти її у термін, визначений викладачем.

Критерії, які застосовуються викладачем для поточного та модульного контролю роботи студентів:

Відповідь студента на занятті оцінюється від **1 до 5 балів**, при цьому враховується: володіння темою; уміння провести логічний аналіз явища, що розглядається та зробити аргументований висновок.

Студент може використовувати додаткові можливості для накопичення балів. Наприклад:

тестування – від **1 до 5 балів**;

переклад текстів з явищем, що вивчається – до **5 балів**. Такий вид діяльності для отримання додаткових балів студент може виконувати 1 раз на модуль.

Письмове оцінювання відбувається у вигляді письмового перекладу текстів;

Результати за підсумками роботи під час модуля виводяться за середнім арифметичним балом за модуль в п'ятибальній шкалі та множаться на коефіцієнт, що передбачає отримання максимальної оцінки за модуль.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Іспит складається з таких видів роботи:

- виконання 10 тестових завдань - 10 балів (тестові завдання передбачають виконання завдань як теоретичного, так і практичного змісту);
- виконання перекладу уривка тексту з вивченими лексико-граматичними одиницями і пояснення засобу перекладу виділених явищ - 20 балів;
- усна відповідь на теоретичне питання -10 балів.

Оцінка за навчальну дисципліну виводиться відповідно до такої системи оцінювання:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно)

		з обов'язковим повторним курсом
--	--	---------------------------------

Розподіл балів, які отримують студенти

I Семестр

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3		T1	T2	T3	T4	40	100
10	10	10		8	7	8	7		

Питання до підсумкового контролю

1. Quelles sont les particularités de la traduction du discours direct et indirect et le changement de la puissance illocutive.
2. Quelles sont les particularités de la traduction des constructions passives.
3. Quelles sont les particularités de la traduction des phrases impersonnelles.
4. Quelles sont les particularités de la traduction des constructions causatives
5. Comment rend-on la construction **voir + infinitif** en ukrainien?
6. Comment rend-on les verbes dans la fonction des semi-auxiliaires en ukrainien?
7. Comment rend-on les phrases avec le sujet-substantif inanimé en ukrainien?
8. L'inversion du COD en ukrainien et l'ordre direct des mots en français.
9. La traduction de la mise en relief **c'est ...que (qui)** et de la mise en relief double **ce que (qui) ... c'est**.
10. L'inversion du COD en ukrainien et l'ordre des mots direct en français.

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://drive.google.com/file/d/1o0CFtXHLrgqS-T43aFun6blUvZO7Z0z1/view>) та згідно з рішенням кафедри романської філології та перекладу про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (протокол № 12 від 24.05.2021), під час вивчення дисципліни «Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія» в XI семестрі визнаються результати навчання студентів, отримані в неформальній освіті, з можливим перезарахуванням :

- теми / тем змістових модулів, співвідносних за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми змістових модулів;
- індивідуального завдання, якщо отримані у неформальній освіті знання відповідають загальному спрямуванню дисципліни;
- теми / тем семінарських занять, співвідносних за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми семінарських занять;
- теми / тем самостійної роботи, співвідносних за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми самостійної роботи.

Для визнання і перезарахування знань, отриманих у неформальній освіті, студент повинен представити сертифікат, що підтверджує здобуття знань у неформальній освіті.

Шляхи здобуття знань у неформальній освіті:

- тренінги,
- освітні і практичні курси (в тому числі он-лайн),
- семінари і вебінари (в тому числі он-лайн),
- літні /зимові школи.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Кириленко К.І., Сухаревська В.І. *Теорія і практика перекладу французької мови*: Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 148 с.
2. Коптілов В.В. *Теорія і практика перекладу*. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
3. Нічий В.В. Особливості вживання безособових конструкцій у французькій мові. *Materialy X Międzynarodowej naukowo-pracycznej konferencji "Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2014"*. 2014. Vol. 16. Filologiczne nauki : Przemysł. Nauka i studia С. 3-5.
4. Ситнікова О.В. Засоби відтворення французького інфінітива українською мовою (на матеріалі перекладів французьких художніх текстів). *Мова*. 2013. № 19. С. 95-99.
5. Туницкая Е.Л. Коммуникативная функция и перевод французской пассивной конструкции. *Вестник ВГУ*. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2008. № 3. С. 182-186.
6. Якубовська Н. О. *Мовні аспекти французько-українського перекладу (перша частина)* : навч. посіб. Чернівці : Видавничий Дім "Родовід", 2018. 224 с.
7. Boulanger A. *Pratique de la traduction russe. Deuxième partie*. Exercices. Paris: Ophrys, 2001. 256 p.
8. Boulanger A. *Pratique de la traduction russe. Première partie*. Eléments de syntaxe comparée. Paris: Ophrys, 2000. 355 p.
9. Tcherednitchenko A. I., Koval Y. *Théorie et pratique de la traduction*. Kiev: Lybid, 1995. 319 p.
10. *15 leçons de français: Classe des traducteurs. Première année* / Укл.: Л.О. Федорова. К.: Ленвіт, 1997. 208 с.

8.2. Допоміжна

1. Грицева А. П. Перекладацькі трансформації: із практики російсько-українського перекладу. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Вип. 10. С. 1716-181.
2. Калусатова О. М. Деякі закономірності у граматичній проблематиці перекладу. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. лінгв. ун-т ; К., 2004. Вип. 12. С. 96–101.
3. Рабош Г. М. *Теорія і практика перекладу (французька мова) для факультетів міжнародних відносин*. Вінниця: Нова книга, 2018. 248 с.
4. Сопилук Н. М. Системні розбіжності між мовами як чинник застосування лінгвокультурної адаптації у міжкультурній комунікації. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 14(1). С. 126-131.
5. Стефурак О. В. Вираження темпоральності у термінах руху у французькій мові. *Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс*. 2015. Вип. 761. С. 76-79.
6. Стефурак О. В. *Exercices de traduction littéraire / Вправи з художнього перекладу*: навчальний посібник. Чернівці: Вид-во ПП Кодрючок Д.Б., 2015.
7. Stefurak O., Yakubovska N. Les explicitations obligatoires dans les traductions ukrainien-français. *Studia Linguistica*. 2020. Вип. 18.

9. Інформаційні ресурси

1. Les 11 erreurs de rédaction qui décrédibilisent VOUS et vos articles de Blog ! *Conseil*

Marketing. [Source électronique]. Disponible sur:
<https://www.conseilsmarketing.com/mailings/les-11-erreurs-de-redaction-qui-decredibilisent-vous-et-vos-articles-de-blog/>

2. Longhi J. Dans son discours du 24 novembre, Emmanuel Macron a réalisé une prouesse linguistique. [Source électronique]. Disponible sur:
<http://www.slate.fr/story/197501/emmanuel-macron-discours-24-novembre-linguistique-prouesse>
3. Longhi J. Les discours de Macron sur le Covid deviennent moins empathiques et plus distancés. [Source électronique]. Disponible sur:
<http://www.slate.fr/story/197133/discours-emmanuel-macron-revele-gestion-crise-covid-19-empathie-distance>
4. Niederhoffer S. La TRES bonne raison de ne pas utiliser la voix passive dans votre copywriting. *Les mots magiques.* [Source électronique]. Disponible sur:
<https://www.les-mots-magiques.com/redaction-web/voix-passive-dans-votre-copywriting>